

Anton Erjavec.

Spominski list. — Napisal Franc Bregar.

Nikdar nisem mislil, da bom pisal prijatelju Erjavcu nekrolog. To je tudi prvi, ki ga pišem, in Bog daj, da bi ne bilo treba nikoli nobenega več, ker je težko delo; kogar je človek v življenju ljubil, ga ne proslavlja po smrti z besedo, temveč gre v sobo in se zaklene in zakrije oči: okrog njega je le še večnost, on jo diha in živi. Kadar ljubljene duše, ki so že onkraj meja, začno iztezati roke v pozdrav bratu in prijatelju, se človeku zaiskri spoznanje kot solnce, da mladost ni nič, da starost ni nič in da je čas pisati nekrolog samemu sebi. Moj Bog, kako bi bil Ti krut, ko bi ne bil tako velik! — je dejal zamišljeni Lamartine.

Odkar je 23. februarja prijatelj Erjavec umrl, ga je polna moja soba in moja duša. Kamor se ganem, je z menoj in še vedno ga vidim, kot sem ga zapustil pred komaj par meseci v semenišču: njegovo drobno, skoro žensko roko, ki nervozno trepetaje brska po papirjih in knjigah, kratkovidni pogled kot noč črnih oči, ostro čelo, ki ga je že v mladosti nagubala misel, še sedaj slišim njegov globoki glas, ki recitira verze, enakomerno, brez poudarka, kakor sva se bila zmenila, da naglās ne prevvari srca.

O, ti njegovi verzi, ki so tako počasi zoreli v duši kakor plod zlahtnega debla! Morda jih je mnogo na Slovenskem, ki so prezrli drobne pesmi v „Dom in Svetu“, podpisane s psevdonimom „Zvonimir“ ali „Tonej Jelenič“; tisti naj jih preberejo sedaj. Čutili bodo žalost, kakor ob pogledu orla, ki je omahnil z zlomljenimi peruti, ravno ko jih je razprostrl, da poleti.

Takrat, ko je Zupančič izdal „Čez plan“, je bil Anton Erjavec še dijak in je šel, kakor vsi mladi brez izjeme, za tem velikim, mikavnim zgledom. Bil je tisti čas, ko je bilo zelo mnogo pesnikov in ko je vsak verz govoril o življenju, moči, mladosti, bratih; takrat je tudi Erjavec pel v pesmi „Za cilji“, ki jo je dr. Ilešič prevzel v „Cviece slovenskoga pjesništva“:

Dajte mi, bratje, vihiro na pot,
dajte mi baklo v roké,
žalost izženite v daljno stran,
moč mi vsadite v srce!

Ni še bil sam svoj, dasi je bilo takoj na prvi pogled spoznati, da zna in zmore več kot posnemati; vse je še vrelo in kipelo v mladem srcu, neumerjeno čustvo je butalo v silnih utripih v duši in tiste lepe in zelo velike besede, ki jih je vpeljal Zupančič v našo poezijo, so bile najboljši izraz za vihar mladega čustvovanja.

Bilo je treba, da je stopil v semenišče, če je hotel najti samega sebe. V oni veliki, resni hiši je kmalu pozabil mlado romantiko, pogled se mu je začel obračati naznotraj in v srcu je našel liriko, ki je bila preveč spontana in preprosta, da bi jo mogli imenovati meditativno, ki je pa vendar nastala pod vplivom krščanskega spoznanja. Kristusov svetovni nazor se mu je razodel s tolikim veličjem, da so vse pesmi dobile enoten, miren in harmoničen kolorit, ki povsod priča o krepko osebni in popolnoma nezavisnem čustvovanju. Tisti trenutki in take pesmi, kot je na primer „Skepsa“:

Kam, moj Bog? Zabiči cilje
in razžari pota,
da razločim v tvoji zarji:
tu resnica — tu je zmota!

† ANTON ERJAVEC

so bili zelo redki in so ga le še bliže vodili k Bogu, ker je dvom pot k resnici. Navadno pa je v njem prevladovalo skoro neposredno gledanje resnice, ki se je včasih stopnjevalo do prave opojnosti v ljubezni božji, da je vse vriskalo v njegovi duši, kakor takrat, ko je pisal pesem „Ekstaza“:

Pod mrkim nebom v solzah skrušen molim
in ves je rajski moj večer nocoj!
Svetniki sveti svatbo lilij belih
pirujejo visoko nad menoj —
forminga, poj!

Toda krščanstvo mu ni živelo samo v srcu, temveč v vsem, kar je videl in občutil; vse življenje je dobilo enotno obliko, vsako čustvo je tu izviralo in se sem iztekalo. Dokumenti tega preprostega in vendar tako velikega pojmovanja, h kateremu se je njegov mladi zanos dvignil skoro nezavestno in brez truda, so pesmi, kakor „Žena“, „Noč“, „Življenje“, „Ognjene barve“.